

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань та самостійної роботи
для студентів спеціальності 073 "Менеджмент"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020**

УДК 005.915(07.034)
Ф59

Укладач О. Ю. Велика

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту, логістики та економіки.

Протокол № 5 від 12.11.2019 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" другого (магістерського) рівня / уклад. О. Ю. Велика. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 44 с.

Запропоновано умови практичних завдань та методичні рекомендації до їхнього виконання, що будуть сприяти закріпленню набутих теоретичних знань та формуванню вмінь і навичок для самостійного вирішення й обґрунтування висновків щодо ухвалення управлінських рішень у галузі фінансів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" другого (магістерського) рівня всіх форм навчання.

УДК 005.915(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2020

Вступ

Вивчення теоретичних положень із навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент" мають закріплювати практичними завданнями на основі виробничо-економічних ситуацій суб'єктів господарювання. Це дозволить майбутнім фахівцям формувати спеціальні, професійні, соціальні та особистісні компетентності (навички, уміння) та здатності ухвалювати або самостійно обґрунтовувати управлінські рішення в галузі фінансів підприємства.

У процесі виконання розрахунків студенти мають самостійно здійснювати вибір оптимальних варіантів і в разі потреби робити додаткові розрахунки для обґрунтування альтернатив у діяльності підприємства. Практичні завдання охоплюють проблеми ухвалення управлінських рішень із фінансових та інвестиційних питань: розрахунок простих та складних відсотків (за темами лекцій 1, 9), визначення середньозваженої вартості капіталу (за темами лекцій 7), вибір інвестиційних проєктів, згідно з економічною доцільністю їхнього впровадження на основі розрахунку показників ефективності інвестицій (за темами лекцій 6), обґрунтування управлінських рішень щодо вибору структури капіталу та витрат підприємства на основі розрахунків ефектів фінансового та операційного важелів (за темами лекцій 5, 7), здійснення фінансового аналізу діяльності підприємства на основі розрахунку фінансових показників (за темами лекцій 2 – 4).

Практичні завдання розроблено на реальних даних підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, що дозволить студентам орієнтуватися в реальних господарсько-виробничих ситуаціях і розвине здатності обґрунтовувати вибір за конкретною системою фінансових показників. Методичні рекомендації розроблено для всіх практичних завдань.

Завдання 1. Прості та складні відсотки

Завдання 1.1. Підприємство розглядає можливість розміщення тимчасово вільних коштів на банківському депозиті. Розмір коштів становить 50 тис. грн, строк вкладу 3 роки, відсоткова ставка 17 % річних.

Визначте розмір доходу, який підприємство отримає за умови нарахування відсотків: а) за простою ставкою; б) за складною ставкою.

Завдання 1.2. Підприємство розглядає можливість розміщення тимчасово вільних коштів на банківському депозиті. Розмір коштів становить 150 тис. грн, строк вкладу 4 роки. Банк виплачує 17,5 % річних за простою ставкою і 16,8 % за складною ставкою.

За якою схемою нарахування відсотків дохід підприємства буде вищим. Чи зміниться відповідь, якщо вклад буде зроблено на 2 роки?

Завдання 1.3. Яку суму необхідно вкласти сьогодні в банк, щоб через 5 років накопичити 500 тис. грн. Банк виплачує 14,3 % річних.

Як зміниться відповідь, якщо відсотки будуть нараховувати раз на півроку?

Завдання 1.4. Інвестор для накопичення коштів уклав 30 тис. грн у банк на 3 роки під 17,6 % річних складних відсотків із щоквартальним нарахуванням, а потім суму накопичених відсотків уклав в інший банк під 18,5 % річних складних відсотків із щомісячним нарахуванням строком на 2 роки.

Визначте прибуток інвестора за 5 років.

Завдання 1.5. Розрахуйте суму накопичених відсотків інвестором, який розмістив кошти для фінансування проєкту, якщо за ставкою 15 % річних 10 квітня на рахунок покладено суму 100 тис. грн, із 10 травня ставка відсотка становила 18 % річних, і на рахунок було додано суму 70 тис. грн. Рахунок було закрито 1 серпня того самого року.

Завдання 1.6. Інвестор у процесі накопичення коштів для реалізації інвестиційного проєкту уклав 300 тис. грн у банк на 3 роки під 18 % річних складних відсотків із щоквартальним нарахуванням, а потім суму накопи-

чених відсотків уклав в інший банк під 19,5 % річних складних відсотків із щомісячним нарахуванням строком на 5 років.

Визначте прибуток інвестора за 8 років.

Методичні рекомендації

Уважають, що вклад зроблений на умовах простого відсотка, якщо черговий дохід нараховано на вихідну суму вкладеного капіталу. Майбутню вартість коштів ($FV_{пр.}$ – future value) визначають за такою формулою:

$$FV_{пр.} = PV \times (1 + n \times r), \quad (1.1)$$

де PV (від англ. present value) – теперішня вартість коштів, грн;

r (від англ. rate) – щорічна відсоткова ставка, обчислена в частках одиниці;

n – кількість років.

Уважають, що вклад зроблений на умовах складного відсотка, якщо черговий дохід нараховано не на вихідну суму вкладеного капіталу, а на загальну суму, яка містить вихідну суму плюс раніше нараховані відсотки. Майбутня вартість коштів ($FV_{скл.}$) визначають за такою формулою:

$$FV_{скл.} = PV \times (1 + r)^n. \quad (1.2)$$

Якщо відсотки нараховують декілька разів на рік, то формула буде мати такий вигляд:

$$FV_{скл.} = PV \times \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{m \times n}, \quad (1.3)$$

де m – кількість разів нарахування відсотків на рік.

Приклад 1. Фінансовий директор підприємства розглядає можливість розміщення тимчасово вільних коштів на банківському депозиті. Розмір коштів становить 100 тис. грн, строк вкладу 4 роки, відсоткова ставка 16 % річних.

Визначте розмір доходу, який отримає підприємство, за умови нарахування відсотків:

- а) раз на рік за простою ставкою;
- б) раз на рік за складною ставкою;

- в) раз на квартал за простою ставкою;
- г) раз на квартал за складною ставкою.

Вирішення: Прості відсотки із щорічним нарахуванням:

$$FV_{\text{пр.}} = PV \times (1 + n \times r) = 100\,000 \times (1 + 4 \times 0,16) = 164\,000 \text{ грн.}$$

Складні відсотки із щорічним нарахуванням:

$$FV_{\text{скл.}} = PV \times (1 + r)^n = 100\,000 \times (1 + 0,16)^4 = 181\,064 \text{ грн.}$$

Прості відсотки із щоквартальним нарахуванням:

$$FV_{\text{пр.}} = PV \times (1 + n \times r) = 100\,000 \times (1 + 4 \times 0,16) = 164\,000 \text{ грн.}$$

Складні відсотки із щоквартальним нарахуванням:

$$FV_{\text{скл.}} = PV \times \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{m \times n} = 100\,000 \times \left(1 + \frac{0,16}{4}\right)^{4 \times 4} = 187\,298 \text{ грн.}$$

Завдання 2. Середньозважена вартість капіталу

Завдання 2.1. Визначте середньозважену вартість капіталу, якщо власний капітал підприємства сформовано за рахунок випуску 20 000 акцій номіналом 100 грн кожна. По акціях сплачують дивіденд у розмірі 30 грн на акцію. Позиковий капітал сформовано за рахунок:

- 1) емісії 10 000 облігацій номіналом 50 грн, по яких сплачують купонний дохід 20 % річних;
- 2) банківського кредиту на суму 500 тис. грн, залученого під 24 % річних.

Завдання 2.2. Визначте середньозважену вартість капіталу, якщо підприємство використовує такі джерела коштів:

- 1) товарний кредит у середньому на суму 500 тис. грн за умови відстрочення платежу на 30 днів. За попередній платіж надано знижку 2 %;
- 2) короткостроковий банківський кредит на суму 100 тис. грн та вартістю 15 % річних;
- 3) довгостроковий банківський кредит на суму 100 тис. грн та вартістю 12 % річних;

- 4) внески чотирьох партнерів до статутного капіталу в розмірі 1 млн грн.
За підсумками року кожний із партнерів отримав дохід у розмірі 40 тис. грн;
5) нерозподілений прибуток у розмірі 100 тис. грн.

Завдання 2.3. Визначте середньозважену вартість капіталу підприємства, якщо відомо, що власний капітал сформовано за рахунок випуску 7 000 простих акцій номінальною вартістю 150 грн кожна. Дивіденд становить 30 грн за акцію. Позиковий капітал сформовано із трьох джерел:

1) кредиту банку "А" в розмірі 250 тис. грн, який видано на 3 роки під 18 % річних;

2) комерційний кредит у розмірі 100 тис. грн, який надано на 30 днів. Під час сплати сировини в момент її відвантаження підприємство отримує від постачальника знижку в розмірі 1,3 %;

3) випуск 5-річних облігацій на суму 600 тис. грн із купонним доходом 4 %, що сплачують щоквартально.

Завдання 2.4. Визначте середньозважену вартість капіталу якщо відомо, що 50 % капіталу підприємства становлять кредити, а саме:

300 000 грн довгостроковий кредит банку "А", який обходиться підприємству 21 % річних;

100 000 грн короткостроковий кредит банку "Б", наданий на пів року під 22 % річних;

100 000 грн комерційний кредит за умови надання знижки 0,5 % за кожні два тижні дострокової сплати товару.

Власний капітал підприємства сформовано за рахунок однакових внесків 5 засновників. Їх винагорода становить 5 000 грн на місяць.

Методичні рекомендації

Середньозважена вартість капіталу (WACC – weight average cost of capital) характеризує вартість капіталу, авансованого в діяльність підприємства. Фактично WACC характеризує альтернативну вартість інвестування, той рівень прибутковості, який може бути досягнуто підприємством у процесі вкладання не в новий проєкт, а вже в наявний. WACC розраховують за такою формулою:

$$WACC = \sum_{i=1}^n C_i \times Y_i \quad (2.1)$$

де C_i – вартість окремих елементів капіталу, %;

U_i – питома вага окремих елементів капіталу в загальній його сумі, обчислений десятковим дробом.

Якщо якийсь елемент капіталу підприємства є позиковим, то його вартість коригують на податковий коректор:

$$\text{ПодКор} = 1 - t, \quad (2.2)$$

де t – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом.

Вартість капіталу показує рівень рентабельності інвестованого капіталу, необхідного для забезпечення максимальної ринкової вартості підприємства. Показник середньозваженої вартості капіталу підприємства інтегрує в собі інформацію про конкретний склад елементів сформованого капіталу, їхню індивідуальну вартість і значущість у загальній сумі капіталу. Він визначає відносний рівень витрат (у формі відсоткових платежів, дивідендів, винагород тощо) за користування фінансовими ресурсами, укладеними в діяльність підприємства.

Приклад 2. Розрахуйте середньозважену вартість капіталу за даними табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Вихідні дані

Джерела коштів	Розмір, тис. грн	Вартість, %
Позикові кошти:		
короткострокові	6 000	18,5
довгострокові	2 000	15,2
Прості акції	7 000	16,5
Привілейовані акції	700	12,4
Нерозподілений прибуток	500	0,0

Вирішення: Розраховуємо загальний розмір капіталу підприємства:

$$\text{Капітал} = 6\,000 + 2\,000 + 7\,000 + 700 + 500 = 16\,200 \text{ тис. грн.}$$

Вартість позикових коштів треба скорегувати на величину податкового коректору. Чинна законодавча ставка податку на прибуток становить 18 %. Таким чином податковий коректор дорівнює:

$$\text{ПодКор} = 1 - 0,18 = 0,82.$$

Подальші розрахунки подано у вигляді табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Результати розрахунку середньозваженої вартості капіталу

Джерела коштів	Розмір, тис. грн	Вартість, %	Питома вага	Вартість з ПодКор, %	$C_i \times U_i$, %
Позикові кошти:					
короткострокові	6 000	18,5	0,370	15,17	5,61
довгострокові	2 000	15,2	0,123	12,46	1,53
Прості акції	7 000	16,5	0,432	16,50	7,13
Привілейовані акції	700	12,4	0,043	12,40	0,53
Нерозподілений прибуток	500	0,0	0,031	0,00	0,00
Усього	16 200	–	1	–	14,80

Обчислено, що середньозважена вартість капіталу WACC = 14,8 %.

Завдання 3. Аналіз ефективності інвестицій

Завдання 3.1. Знайдіть сучасну й накопичену вартість наступного потоку платежів: 1-й рік – 3 тис. грн, 2-й – 5 тис. грн, 3-й – 7 тис. грн. Потім 4 роки по 2 тис. грн щорічно, 8-й рік – 6 тис. грн, в 9-й – 12 тис. грн. Відсоткова ставка становить 17 %. Кошти надходять 01.01 кожного року.

Завдання 3.2. Розрахуйте основні показники ефективності інвестиційного проєкту, якщо він передбачає початкові інвестиції в розмірі 4 млн грн. Очікувані щорічні грошові потоки за проєктом дорівнюють 1 млн грн упродовж 6 років. Середньозважена вартість капіталу підприємства становить 7,3 %.

Завдання 3.3. Розрахуйте основні показники ефективності інвестиційного проєкту, якщо він передбачає початкові інвестиції: до початку реалізації проєкту в розмірі 2,1 млн грн та в 1-й рік реалізації – ще 0,9 млн. грн. Очікувані щорічні грошові потоки за проєктом дорівнюють 1,2 млн грн упродовж 5 років. Середньозважена вартість капіталу підприємства становить 15,7 %.

Завдання 3.4. На основі розрахунків показників ефективності двох інвестиційних проєктів "А" і "Б" визначте більш ефективний та вигідний для реалізації проєкт. Дані для розрахунку подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку показника чистої приведеної вартості інвестиційних проєктів

Показники	Інвестиційні проєкти	
	А	Б
Обсяг інвестованого капіталу, тис. грн	8 000	7 300
Період експлуатації інвестиційного проєкту, роки	2	4
Дисконтна ставка, %	20	23
Грошовий потік, грн, зокрема	11 000	13 000
1-й рік	6 000	2 000
2-й рік	5 000	3 000
3-й рік	–	4 000
4-й рік	–	4 000

Методичні рекомендації

Для оцінювання економічної доцільності впровадження інноваційних чи інвестиційних проєктів та їхнього відбору рекомендовано використовувати такі основні показники ефективності:

1. Чистий приведений ефект (дохід) (NPV – net present value) розраховують за такою формулою:

$$NPV = PV - IC = \sum_{i=1}^n \frac{FV_i}{(1+r)^i} - \sum_{k=0}^m \frac{IC_k}{(1+r)^k}, \quad (3.1)$$

де PV – сумарний дисконтований потік доходів від проєкту, грн;

IC – сумарний дисконтований потік капітальних витрат за проєктом, грн;

FV_i – прогнозований грошовий потік доходів і-го року, грн;

r – ставка дисконтування, %;

IC_k – інвестиції у проєкт у k-му році, грн;

n – строк реалізації проєкту, років;

m – строк здійснення інвестицій, років.

Якщо NPV > 0, то проєкт варто ухвалити, тому що в цьому разі інвестор отримає прибуток.

Якщо $NPV < 0$, то проєкт варто відхилити, тому що він не дасть прибутку, інвестор зазнає збитків.

Якщо $NPV = 0$, то проєкт не є прибутковим і не є збитковим. У цьому разі інвестор не отримає прибутку і не буде мати збитків від реалізації цього проєкту.

2. Індекс прибутковості (рентабельності) інвестицій (PI – profitability index) розраховують за такою формулою:

$$PI = \frac{PV}{IC}. \quad (3.2)$$

Якщо $PI > 1$, то проєкт є прибутковим, його варто ухвалити.

Якщо $PI < 1$, то проєкт є збитковим, у нього краще не інвестувати кошти.

Якщо $PI = 1$, то проєкт не є прибутковим і не є збитковим, рішення щодо його інвестування залишається на розсуд інвесторів.

Використання індексу прибутковості інвестицій як відносного показника надзвичайно зручне у процесі комплектування інвестиційного портфеля і вибору одного проєкту з ряду альтернативних, що мають приблизно однакові значення чистого приведеного ефекту та різні строки реалізації.

3. Дисконтований строк окупності інвестицій (DPP – discounted payback period). Одним із найпростіших та значно поширених методів оцінювання ефективності проєктів є метод визначення строку повернення інвестицій (DPP). Строк окупності визначають підрахунком кількості років, протягом яких інвестиції буде погашено за рахунок отриманого доходу (чистих грошових надходжень). У разі рівномірного розподілу грошових надходжень по роках строк окупності визначають за такою формулою:

$$DPP = \frac{IC}{PV \div n}. \quad (3.3)$$

Метод розрахунку строку окупності найбільш простий із погляду застосовуваних розрахунків і прийнятний для ранжирування проєктів із різними періодами реалізації. Уважають, що інвестування буде доцільним, якщо строк окупності інвестицій не перевищує життєвого циклу проєкту. Чим менший строк окупності інвестицій, тим вигіднішим є проєкт.

Приклад 3. Підприємство має два альтернативні варіанти інвестиційних проєктів – проєкт "А" або "Б" (табл. 3.2). Для дисконтування суми

грошового потоку проекту "А" ставку дисконту приймають у розмірі 14 % (фінансування проекту передбачено за рахунок власних коштів), а проекту "Б" – 17 % (у зв'язку з більшими строками його реалізації та потреби у кредиті).

Таблиця 3.2

**Вихідні дані за інвестиційними проектами,
що пропонують для впровадження**

№ п/п	Показники	Інвестиційні проекти	
		А	Б
1	Обсяг інвестиційних ресурсів, тис. грн	7 000	6 700
2	Період експлуатації інвестиційного проекту, років	3	4
3	Сума чистого грошового потоку усього, тис. грн, зокрема по роках:	10 000	11 000
3.1	1-й рік	3 000	2 000
3.2	2-й рік	4 000	3 000
3.3	3-й рік	3 000	3 000
3.4	4-й рік	–	3 000

Необхідно визначити економічну доцільність упровадження найбільш вигідного інвестиційного проекту на основі розрахунку системи показників оцінювання ефективності проектів.

Вирішення: Робимо розрахунки для проекту "А".

Сумарний дисконтований дохід від проекту:

$$PV_a = \sum_{i=1}^n \frac{FV_i}{(1+r)^i} = \frac{3\,000}{(1+0,14)^1} + \frac{4\,000}{(1+0,14)^2} + \frac{3\,000}{(1+0,14)^3} = 7\,734 \text{ тис. грн.}$$

Капітальні витрати за проектом:

$$IC_a = \sum_{k=0}^m \frac{IC_k}{(1+r)^k} = 7\,000 \text{ тис. грн.}$$

Чистий приведений ефект:

$$NPV_a = PV - IC = 7\,734 - 7\,000 = 734 \text{ тис. грн.}$$

Індекс прибутковості (рентабельності) інвестицій:

$$PI_a = \frac{PV}{IC} = \frac{7\,734}{7\,000} = 1,10.$$

Дисконтований строк окупності інвестицій:

$$DPP_a = \frac{IC}{PV \div n} = \frac{7\,000}{7\,734 \div 3} = 2,7 \text{ років.}$$

Робимо розрахунки для проекту "Б".

Сумарний дисконтований дохід від проекту:

$$PV_6 = \sum_{i=1}^n \frac{FV_i}{(1+r)^i} = \frac{2\,000}{(1+0,17)^1} + \frac{3\,000}{(1+0,17)^2} + \frac{3\,000}{(1+0,17)^3} + \frac{3\,000}{(1+0,17)^4} = 7\,375 \text{ тис. грн.}$$

Капітальні витрати за проектом:

$$IC_6 = \sum_{k=0}^m \frac{IC_k}{(1+r)^k} = 6\,700 \text{ тис. грн.}$$

Чистий приведений ефект:

$$NPV_6 = PV - IC = 7\,375 - 6\,700 = 675 \text{ тис. грн.}$$

Індекс прибутковості (рентабельності) інвестицій:

$$PI_6 = \frac{PV}{IC} = \frac{7\,375}{6\,700} = 1,10.$$

Дисконтований строк окупності інвестицій:

$$DPP_6 = \frac{IC}{PV \div n} = \frac{6\,700}{7\,375 \div 4} = 3,6 \text{ років.}$$

Здобуті результати оформлюємо у вигляді таблиці (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Результати оцінювання інвестиційних проєктів

Показник	Проєкти	
	А	Б
Чистий приведений ефект (NPV), тис. грн	734	675
Індекс прибутковості (рентабельності) інвестицій (PI)	1,1	1,1
Дисконтований строк окупності інвестицій (DPP), роки	2,7	3,6

Можна побачити, що більш прибутковим є проєкт "А", чистий приведений ефект за яким становить 734 тис. грн. Також проєкт "А" швидше окупається, ніж проєкт "Б", – за 2,7 років. Тобто доцільно вибрати для реалізації проєкт "А".

Завдання 4. Ефект операційного важеля (левериджу)

Завдання 4.1. Прибуток підприємства у звітному році становить 300 тис. грн. Умовно-постійні витрати – 700 тис. грн. Змінні витрати – 205 грн/од. Ціна – 230 грн/од.

Розрахуйте обсяг виробництва підприємства, необхідний для отримання зазначеного прибутку, точку беззбитковості та ефект операційного важеля. Зробіть висновки.

Завдання 4.2. Розрахуйте обсяг виробництва, запас фінансової міцності, точку беззбитковості та ефект операційного важеля, якщо прибуток підприємства у звітному році становив 170 тис. грн. Умовно-постійні витрати – 600 тис. грн. Змінні витрати – 125 грн/од. Ціна – 190 грн/од.

Зробіть висновки.

Завдання 4.3. Прогнозований рівень прибутку має становити 220 тис. грн на рік, обсяг виробництва – 50 тис. виробів на місяць. Постійні витрати становлять 580 тис. грн. Змінні витрати на одиницю виробу дорівнюють 45 грн.

Розрахуйте ціну виробу, точку беззбитковості підприємства та вплив операційного важеля. Зробіть висновки.

Методичні рекомендації

Операційний важіль (виробничий леверидж) – це потенційна можливість впливати на прибуток підприємства шляхом зміни структури собівартості та обсягів виробництва.

Ефект операційного важеля виявляють у тому, що будь-яка зміна витрат від продажів завжди веде до більшої зміни прибутку. Цей ефект викликано різним ступенем впливу динаміки змінних і постійних витрат на фінансовий результат у разі зміни обсягу випуску. Впливаючи на величину не тільки змінних, але й постійних витрат, можна визначити, на скільки відсоткових пунктів збільшиться прибуток.

Рівень або ефект впливу операційного важеля (DOL – degree operating leverage) розраховують за такою формулою:

$$DOL = \frac{\text{Маржинальний прибуток}}{\text{Прибуток}}. \quad (4.1)$$

Маржинальний прибуток – це різниця між ціною продукції та величиною змінних витрат на її виробництво.

Рівень операційного важеля дозволяє розрахувати величину відсоткової зміни прибутку, залежно від динаміки обсягу продажів на один відсотковий пункт. Чим більша частка постійних витрат підприємства у структурі собівартості, тим вищий ефект операційного важеля, і отже, більше виявляють діловий (виробничий) ризик.

Точка беззбитковості (поріг рентабельності) – це обсяг виробництва й реалізації продукції, за якого витрати буде компенсовано доходами, а під час виробництва й реалізації кожної наступної одиниці продукції підприємство починає отримувати прибуток. Інакше кажучи, під точкою беззбитковості розуміють такий момент, коли підприємство повністю покриє збитки та його діяльність почне давати прибуток.

Точка беззбитковості (BEP – break-even point) – це обсяг продажів, за якого прибуток підприємства дорівнює нулю. Точку беззбитковості в натуральному обчисленні розраховують за такою формулою:

$$BEP = \frac{TFC}{P - AVC} \quad (4.2)$$

де TFC (від англ. total fixed costs) – величина умовно-постійних витрат;
AVC (від англ. unit average variable costs) – величина умовно-змінних витрат на одиницю продукції;

P (від англ. unit sale price) – ціна одиниці продукції.

Запас фінансової міцності (MS – margin of safety) показує чи є в підприємства запас фінансової стійкості, а значить, і прибуток. Чим нижча різниця між виторгом і точкою беззбитковості, тим більший ризик зазнати збитків. Запас фінансової міцності розраховують за такою формулою:

$$MS = \text{Обсяг реалізації} - BEP. \quad (4.3)$$

У міру віддалення виторгу від точки беззбитковості сила впливу операційного важеля зменшується, а запас фінансової міцності підприємства, навпаки, зростає.

Приклад 4. Розрахуйте точку беззбитковості підприємства, запас фінансової міцності та ефект операційного важеля, якщо обсяг виробництва становить 10 тис. шт. Умовно-постійні витрати – 510 080 грн. Змінні витрати – 140 грн/од. Виторг у звітному році – 3 000 тис. грн.

Зробіть висновки.

Вирішення: Розраховуємо ціну одиниці продукції на основі даних про обсяги виторгу та виробництва:

$$P = 3\,000 / 10 = 300 \text{ грн.}$$

Точка беззбитковості в натуральному обчисленні:

$$\text{BEP} = \frac{510\,080}{300 - 140} = 3\,188 \text{ шт.}$$

Точка беззбитковості у грошовому виразі становить:

$$3\,188 \times 300 = 956\,400 \text{ грн.}$$

Якщо підприємство буде виробляти та реалізовувати 3 188 одиниць продукції або на суму 956 400 грн, то воно не буде зазнавати збитків, але й ще не буде давати прибуток. Для отримання прибутку треба реалізувати понад 3 188 одиниць продукції.

Запас фінансової міцності у натуральному обчисленні становить:

$$10\,000 - 3\,188 = 6\,812 \text{ шт.}$$

Запас фінансової міцності у грошовому обчисленні:

$$3\,000\,000 - 956\,400 = 2\,043\,600 \text{ грн.}$$

Запас фінансової міцності показує, що підприємство може знижувати обсяги реалізації на 6 812 штук або на 2 043 600 грн без ризику зазнати збитків.

Для розрахунку ефекту операційного важеля спочатку розраховуємо показники маржинального прибутку та прибутку:

$$\text{Маржинальний прибуток} = (300 - 140) \times 10\,000 = 1\,600\,000 \text{ грн.}$$

$$\text{Прибуток} = 1\,600\,000 - 510\,080 = 1\,089\,920 \text{ грн.}$$

Ефект операційного важеля:

$$\text{DOL} = \frac{1\,600\,000}{1\,089\,920} = 1,47.$$

Тобто, у разі збільшення виторгу від реалізації на 1 % прибуток підприємства зросте на 1,47 %. Відповідно, у разі зменшення виторгу від реалізації на 1 % прибуток підприємства зменшиться на 1,47 %.

Завдання 5. Ефект фінансового важеля (левериджу)

Завдання 5.1. Чистий прибуток підприємства становить 170 тис. грн. Власний капітал – 250 тис. грн. Позиковий – 90 % власного. Відсоткова ставка за кредитними коштами – 16 %.

Розрахуйте ефект фінансового левериджу. Зробіть висновки.

Завдання 5.2. Оцініть доцільність подальшого запозичення з допомогою ефекту фінансового важеля, якщо відомо що капітал підприємства становить 700 000 грн, із яких 300 000 грн – власні кошти. За користування позиковим капіталом підприємство виплачує 17 % річних. Прибуток до виплати відсотків за кредит та податків становить 180 000 грн.

Завдання 5.3. Оцініть доцільність подальшого запозичення з допомогою ефекту фінансового важеля, якщо відомо що капітал підприємства становить 400 000 грн, із яких 60 % – власні кошти. За користування позиковим капіталом підприємство виплачує 19 % річних. Прибуток до виплати відсотків за кредит та податків становить 80 000 грн.

Методичні рекомендації

Ефект фінансового важеля (DFL – degree of financial leverage) – це показник, що відображає зміну рентабельності власних коштів, отриману, завдяки використанню позикових коштів, його розраховують за такими формулами:

$$DFL = (1 - C_n) \times (ROA - RD) \times \frac{D}{E}; \quad (5.1)$$

$$ROA = \frac{EBIT}{A} \times 100 \%, \quad (5.2)$$

де t (від англ. tax) – ставка податку на прибуток, обчислена десятковим дробом;

ROA (від англ. return on assets) – рентабельність активів, розрахована за показником EBIT, %;

EBIT (від англ. earnings before interest and tax) – прибуток до сплати податків та відсотків за кредитом;

A (від англ. assets) – середньорічна вартість активів підприємства;

RD (від англ. rate debt) – середня розрахункова ставка відсотків за позиковим капіталом, %;

D (від англ. debt) – позиковий капітал;

E (від англ. equity) – власний капітал.

Ефект фінансового важеля становить добуток двох складових, скоригований на податковий коефіцієнт $(1 - t)$. Однією з основних складових формули є так званий диференціал фінансового важеля (Dif) або різниця між рентабельністю активів підприємства і ставкою відсотка за позиковим капіталом:

$$\text{Dif} = \text{ROA} - \text{RD}. \quad (5.3)$$

Диференціал фінансового важеля є головною умовою, що створює зростання рентабельності власного капіталу. Для цього необхідно, щоб економічна рентабельність перевищувала відсоткову ставку платежів за користування позиковими джерелами фінансування, тобто диференціал фінансового важеля має бути позитивним. Якщо диференціал стане меншим від нуля, то ефект фінансового важеля буде діяти тільки на шкоду підприємству.

Другою складовою ефекту фінансового важеля є плече фінансового важеля (FLS), що характеризує силу впливу фінансового важеля, його визначають як відношення позикового капіталу до власного:

$$\text{FLS} = D / E. \quad (5.4)$$

Диференціал і плече важеля тісно взаємопов'язані між собою. До тих пір, поки рентабельність укладень в активи перевищує ціну позикових коштів, тобто диференціал є позитивним, рентабельність власного капіталу буде зростати тим швидше, чим вищим є співвідношення позикових і власних коштів. Однак у міру зростання частки позикових коштів зростають у ціні, починає знижуватися прибуток, у результаті падає й рентабельність активів і, отже, виникає загроза отримання негативного диференціала.

Ефект фінансового важеля виявляють у різниці між вартістю позикового й розміщеного капіталів, що дозволяє збільшити рентабельність власного капіталу та зменшити фінансові ризики. Позитивний ефект фінансового важеля ґрунтується на тому, що банківська ставка в нормальному економічному середовищі є нижчою прибутковості інвестицій. Негативний ефект (або зворотний бік фінансового важеля) виявляють, коли рентабельність активів падає нижче ставки за кредитом, що призводить до прискореного формування збитків.

Приклад 5. Оцініть доцільність подальшого запозичення з допомогою ефекту фінансового важеля, якщо відомо що: капітал підприємства становить 1 400 000 грн, із яких 70 % – власні кошти. За користування позиковим капіталом підприємство виплачує 22 % річних. Прибуток до виплати відсотків за кредит та податків становить 500 000 грн.

Вирішення: Розмір власних коштів становить:

$$1\,400\,000 \times 0,7 = 980\,000 \text{ грн.}$$

Відповідно, розмір позикових коштів становить:

$$1\,400\,000 - 980\,000 = 420\,000 \text{ грн.}$$

Валова рентабельність активів дорівнює:

$$\text{ROA} = \frac{500\,000}{1\,400\,000} \times 100\% = 35,7\%.$$

Під час розрахунків беремо чинну ставку податку на прибуток (18 %). Тоді ефект фінансового важеля становить:

$$\begin{aligned} \text{DFL} &= (1 - 0,18) \times (35,7 - 22) \times \frac{420\,000}{980\,000} = \\ &= 0,82 \times 13,7\% \times 0,43 = 4,8\%. \end{aligned}$$

Ефект фінансового важеля показує, що за рахунок використання позикових коштів підприємству вдалося підвищити рентабельність власних коштів на 4,8 %. Подальше позичання є доцільним, на що вказує досить високе значення диференціала та плече, яке є меншим за одиницю.

Завдання 6. Фінансовий аналіз

Завдання 6.1. Зробіть вертикальний та горизонтальний аналіз активів підприємства за даними балансу, наведеному в додатку А.

Завдання 6.2. Зробіть вертикальний та горизонтальний аналіз джерел фінансування діяльності підприємства за даними балансу, наведеному в додатку А.

Завдання 6.3. Зробіть вертикальний та горизонтальний аналіз оборотних активів підприємства за даними балансу, наведеному в додатку А.

Завдання 6.4. Проаналізуйте платоспроможність та ліквідність підприємства за даними балансу, наведеному в додатку А.

Завдання 6.5. Проаналізуйте динаміку платоспроможності та ліквідності підприємства за даними, наведеними в таблиці (табл. 6.1). Побудуйте графіки динаміки показників, зробіть висновки.

Таблиця 6.1

Вхідні дані, тис. грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Оборотні активи	31 713	36 194	39 786	48 086
Запаси	22 815	28 214	31 727	32 971
Дебіторська заборгованість	7 426	6 556	7 211	14 218
Грошові кошти	1 472	1 424	848	897
Поточні зобов'язання	8 313	6 585	7 043	7 077

Завдання 6.6. Проаналізуйте фінансову стійкість підприємства за даними балансу, наведеному в додатку А.

Завдання 6.7. Проаналізуйте фінансову стійкість підприємства за даними, наведеними у табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Вхідні дані, тис. грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Капітал, зокрема:	100 506	97 816	104 938	143 561	111 472
власний капітал	89 977	89 128	91 385	134 257	97 159
довгострокові зобов'язання	2 216	2 103	2 297	2 215	2 344
короткострокові зобов'язання	8 313	6 585	11 256	7 089	11 969
Необоротні активи	68 623	61 148	74 475	64 026	76 090

Завдання 6.8. Проаналізуйте оборотність коштів підприємства за даними, наведеними в додатку А, якщо чистий дохід від реалізації продукції становить 37 130 тис. грн та собівартість реалізованої продукції 23 935 тис. грн.

Завдання 6.9. Проаналізуйте оборотність коштів підприємства за даними, наведеними в табл. 6.3.

Таблиця 6.3

Вхідні дані, тис. грн

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	102 545	178 353	223 315	275 808
Собівартість реалізованої продукції	54 000	123 644	159 409	223 405
Активи	148 867	148 589	150 937	152 804
Основні засоби	124 000	117 500	105 800	100 770
Запаси	13 667	17 339	26 036	30 268
Дебіторська заборгованість	8 200	10 750	15 101	18 766
Власний капітал	127 327	128 925	129 367	129 306
Кредиторська заборгованість	11 540	15 664	20 570	22 598

Завдання 6.10. Проаналізуйте рентабельність підприємства за даними, наведеними в додатку А, якщо розмір чистого прибутку становив 2 977 тис. грн.

Завдання 6.11. Проаналізуйте динаміку рентабельності підприємства за даними, наведеними в таблиці (табл. 6.4).

Вхідні дані, тис. грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Чистий прибуток	100	104	113	116	118
Виторг	1 150	1 207	1 312	1 341	1 393
Оборотні активи	320	334	341	341	351
Необоротні активи	960	1 030	1 076	1 142	1 184
Власний капітал	870	898	923	1 003	1 070

Методичні рекомендації

Найбільш загальне уявлення щодо якісних змін у структурі засобів підприємства та джерел їхнього фінансування можна отримати за допомогою вертикального та горизонтального аналізу звітності.

Вертикальний аналіз показує структуру засобів підприємства та джерел їхнього фінансування. До того ж за 100 % приймають загальну суму активів та загальну суму пасивів підприємства.

Горизонтальний аналіз дозволяє встановити темпи зростання або зниження обсягів засобів підприємства та джерел їхнього фінансування. До того ж за 100 % приймають дані базового періоду.

Платоспроможність – це наявність у підприємства грошових коштів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення.

Ліквідність – це здатність якого-небудь активу трансформуватися у грошові кошти, а ступінь ліквідності визначають тривалістю часового періоду, за який цю трансформацію може бути здійснено.

Аналіз платоспроможності та ліквідності ґрунтується на розрахунку таких фінансових показників (табл. 6.5):

1. Величина власних оборотних коштів (K_1). Характеризує ту частку власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів.

2. Маневреність власних оборотних коштів (K_2). Характеризує ту частку власних оборотних засобів, яка перебуває у формі грошових коштів, тобто коштів, що мають абсолютну ліквідність.

3. Загальний коефіцієнт покриття (K_3) дає загальне оцінювання ліквідності активів та показує, скільки гривень оборотних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань.

Показники платоспроможності та ліквідності підприємства

Назви	Формули розрахунків	Номери рядків	Норматив/ динаміка
Власні оборотні кошти (K ₁), тис. грн	Власний капітал – – Необоротні активи	р. 1495 – р. 1095	> 0, ↑
Маневреність власних оборотних коштів (K ₂)	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Власні оборотні кошти}}$	$\frac{\text{р. 1165}}{K_1}$	↑
Загальний коефіцієнт покриття (K ₃)	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\frac{\text{р. 1195}}{\text{р. 1695}}$	1,5 ÷ 2
Поточний коефіцієнт покриття (K ₄)	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\frac{\text{р. 1195} - \text{р. 1100}}{\text{р. 1695}}$	≥ 1
Показник абсолютної платоспроможності (K ₅)	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\frac{\text{р. 1165}}{\text{р. 1695}}$	≥ 0,2
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (K ₆)	$\frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$	$\frac{\text{р. 1125}}{\text{р. 1615}}$	> 1

4. Поточний коефіцієнт покриття (K₄) є аналогічним до загального коефіцієнта, однак його розраховують за більш вузьким колом оборотних активів, що не містить виробничі запаси.

5. Показник абсолютної платоспроможності (K₅) є найбільш жорстким критерієм ліквідності підприємства та показує, яку частину поточних зобов'язань може бути погашено негайно.

6. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості (K₆). Характеризує загальне співвідношення розрахунків за цими видами заборгованості підприємства.

Фінансова стійкість – це стабільність фінансового стану підприємства в довгостроковій перспективі, обумовлена великою часткою власного капіталу в загальній сумі джерел фінансових коштів.

Аналіз фінансової стійкості ґрунтується на розрахунку таких фінансових показників (табл. 6.6):

1. Показник фінансової автономії (K₇). Характеризує, у якій мірі обсяг активів, що використовуються підприємством, сформовано за рахунок власного капіталу та наскільки воно є незалежним від зовнішніх джерел фінансування.

Показники фінансової стійкості підприємства

Назви	Формули розрахунків	Номери рядків	Норматив/ динаміка
Показник фінансової автономії (K ₇)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$	$\frac{\text{р. 1495}}{\text{р. 1300}}$	> 0,5
Показник маневреності власного капіталу (K ₈)	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{K_1}{\text{р. 1495}}$	↑
Показник співвідношення залучених та власних коштів (K ₉)	$\frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{\text{р. 1595} + \text{р. 1695}}{\text{р. 1495}}$	< 1
Показник поточної заборгованості (K ₁₀)	$\frac{\text{Поточні зобов'язання}}{\text{Позиковий капітал}}$	$\frac{\text{р. 1695}}{\text{р. 1595} + \text{р. 1695}}$	–
Показник довгострокового залучення позикових коштів (K ₁₁)	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Власний капітал}}$	$\frac{\text{р. 1595}}{\text{р. 1595} + \text{р. 1495}}$	↓
Показник структури довгострокових укладень (K ₁₂)	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Необоротні активи}}$	$\frac{\text{р. 1595}}{\text{р. 1095}}$	↓

2. Показник маневреності власного капіталу (K₈). Указує, яку частку власного капіталу використовують для фінансування поточної діяльності, тобто вкладено в оборотні кошти, а яку частку капіталізовано.

3. Показник співвідношення залучених та власних коштів (коефіцієнт фінансування) (K₉). Характеризує обсяг залучення позикових коштів на одиницю власного капіталу, тобто ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

4. Показник поточної заборгованості (K₁₀). Дозволяє оцінити частку короткострокового залученого капіталу в загальній його сумі.

5. Показник довгострокового залучення позикових коштів (K₁₁). Характеризує структуру довгострокового капіталу.

6. Показник структури довгострокових укладень (K₁₂). Дозволяє оцінити, яку частку основних фондів та інших необоротних активів профінансовано зовнішніми інвесторами, тобто належить їм, а не власникам підприємства.

Показники оборотності коштів ще мають назву показників ділової активності та дають змогу проаналізувати ефективність підприємства щодо використання своїх коштів.

Аналіз оборотності коштів ґрунтується на розрахунку таких фінансових показників (табл. 6.7):

Таблиця 6.7

Показники оборотності коштів підприємства

Назви	Формули розрахунків	Номери рядків
Виторг від реалізації (K_{13}), тис. грн	Чистий дохід від реалізації продукції	Ф. 2. рт. 2000
Валовий прибуток (K_{14}), тис. грн	Валовий прибуток (збиток)	Ф. 2. р. 2090 (р. 2095)
Фондовіддача (K_{15})	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Основні засоби}}$	$\frac{K_{13}}{\text{р. 1010}}$
Оборотність дебіторської заборгованості (K_{16})	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$	$\frac{K_{13}}{\text{р. 1125}}$
Період оборотності дебіторської заборгованості (T_{16}), днів	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{16}}$	$\frac{360}{K_{16}}$
Оборотність кредиторської заборгованості (K_{17})	$\frac{\text{Собівартість}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$	$\frac{\text{Ф. 2. р. 2050}}{\text{р. 1615}}$
Період оборотності кредиторської заборгованості (T_{17}), днів	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{17}}$	$\frac{360}{K_{17}}$
Оборотність запасів (K_{18})	$\frac{\text{Собівартість}}{\text{Запаси}}$	$\frac{\text{Ф. 2. р. 2050}}{\text{р. 1100}}$
Період оборотності запасів (T_{18}), днів	$\frac{\text{Кількість днів у періоді}}{K_{18}}$	$\frac{360}{K_{18}}$
Оборотність активів (K_{19})	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Активи}}$	$\frac{K_{13}}{\text{р. 1300}}$
Оборотність власного капіталу (K_{20})	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Власний капітал}}$	$\frac{K_{13}}{\text{р. 1495}}$
Тривалість операційного циклу (T_{21}), днів	Період оборотності запасів + + Період оборотності дебіторської заборгованості	$T_{18} + T_{16}$
Тривалість фінансового циклу (T_{22}), днів	Тривалість операційного циклу – – Період оборотності кредиторської заборгованості	$T_{21} - T_{17}$

1. Виторг від реалізації (K_{13}). Характеризує суму коштів, що надійшли на рахунок підприємства за реалізовану продукцію. Від розмірів та своєчасного отримання виторгу залежить стійкість фінансового стану підприємства, стан його оборотних коштів та своєчасність розрахунків.

2. Валовий прибуток (K_{14}). Характеризує частину чистого доходу підприємства, що залишається в нього після відрахування виробничої собівартості реалізованої продукції.

3. Фондовіддача (K_{15}). Характеризує оборотність матеріальних необоротних активів.

4. Оборотність дебіторської заборгованості (K_{16}). Показує на скільки швидко підприємство отримує платежі від дебіторів, тобто скільки разів на рік дебіторська заборгованість перетворювалася на грошові кошти.

5. Період оборотності дебіторської заборгованості (T_{16}). Перетворює показник оборотності дебіторської заборгованості в еквівалент, який обчислений у днях.

6. Оборотність кредиторської заборгованості (K_{17}). Показує, скільки оборотів потрібно підприємству для сплати рахунків та векселів, тобто як швидко воно погашає свої зобов'язання перед кредиторами.

7. Період оборотності кредиторської заборгованості (T_{17}). Характеризує оборотність кредиторської заборгованості у днях, тобто показує, за яку кількість днів здійснюється один оборот кредиторської заборгованості.

8. Оборотність запасів (K_{18}). Характеризує швидкість реалізації запасів. Чим вищим є значення цього показника, тим менше коштів пов'язано в цій найменш ліквідній статті, тим більш ліквідну структуру мають оборотні кошти, тим стійкіший фінансовий стан підприємства.

9. Період оборотності запасів (T_{18}). Показує скільки днів потрібно для продажу запасів.

10. Оборотність активів (K_{19}). Характеризує ефективність використання підприємством усіх своїх ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення. Показник свідчить, скільки разів за рік відбувається повний цикл виробництва, тобто скільки гривень реалізованої продукції дала кожна гривня активів.

11. Оборотність власного капіталу (K_{20}). Характеризує різні аспекти діяльності підприємства (комерційний, фінансовий та економічний боки) і показує швидкість обороту вкладеного власного капіталу; активність грошових коштів, якими ризикує акціонер або партнер. Дуже велике значення показника свідчить про значне перевищення рівня продажу над укладеним капіталом, що веде до збільшення обсягів кредитних ресурсів та фінансової залежності підприємства. Низьке значення показника відображає бездіяльність частки власних коштів та їхню низку прибутковості.

12. Тривалість операційного циклу (T_{21}). Дає змогу оцінити тривалість усього виробничо-комерційного циклу, що охоплює: придбання товарно-матеріальних цінностей, перетворення запасів у готову продукцію, реалізацію кінцевої готової продукції, погашення дебіторської заборгованості та отримання платні за реалізовану продукцію.

13. Тривалість фінансового циклу (T_{22}). Дає змогу оцінити тривалість повного обороту грошових коштів, інвестованих у оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отриману сировину й матеріали та закінчуючи погашенням дебіторської заборгованості.

Зростання оборотності будь-яких коштів або скорочення тривалості їхнього обороту в динаміці є позитивним фактором.

Показники рентабельності показують скільки прибутку отримує підприємство з кожної гривні вкладених коштів, тобто ефективність (прибутковість) їхнього використання.

Аналіз рентабельності ґрунтується на розрахунку таких фінансових показників (табл. 6.8):

Таблиця 6.8

Показники рентабельності підприємства

Назви	Формули розрахунків	Номери рядків
Чистий прибуток / збиток (K_{23}), тис. грн	Чистий фінансовий результат	Ф. 2. р. 2350 (р. 2355)
Рентабельність усього капіталу (K_{24})	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Капітал}} \times 100 \%$	$\frac{K_{23}}{p.1900} \times 100 \%$
Рентабельність продажів (K_{25})	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виторг}} \times 100 \%$	$\frac{K_{23}}{K_{13}} \times 100 \%$
Рентабельність активів (K_{26})	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Активи}} \times 100 \%$	$\frac{K_{23}}{p.1300} \times 100 \%$
Рентабельність власного капіталу (K_{27})	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} \times 100 \%$	$\frac{K_{23}}{p.1495} \times 100 \%$

1. Чистий прибуток (K_{23}) – це найбільш вагомий фінансовий показник, який відображає позитивний фінансовий результат діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва та свідчить про рівень і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці й рівень собівартості.

2. Рентабельність усього капіталу (K_{24}) є найбільш загальним показником та свідчить, скільки гривень необхідно витратити підприємству для

отримання однієї гривні прибутку, незалежно від джерела запозичення цих коштів.

3. Рентабельність продажів (K_{25}). Характеризує прибутковість операційної діяльності підприємства та показує, скільки чистого прибутку припадає на одну гривню вартості реалізованої продукції.

4. Рентабельність активів (K_{26}). Характеризує рівень чистого прибутку, який генерується всіма активами підприємства, що перебувають у його використанні.

5. Рентабельність власного капіталу (K_{27}). Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, укладеного в підприємство, та дає можливість порівняти з можливим отриманням прибутку від укладання цих коштів в інші цінні папери або на банківські депозити.

Для того щоб зробити висновки про ефективність діяльності підприємства, визначені значення показників рентабельності зіставляють із середньо галузевими значеннями та досліджують їхню динаміку. Позитивним фактором є зростання рентабельності в динаміці.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність організації управління фінансами на підприємстві. Які функціональні обов'язки виконує фінансовий персонал?
2. Яка основна мета фінансового менеджменту?
3. Розкрийте сутність взаємозв'язку рівня ризику та прибутковості фінансової операції.
4. Поясніть сутність механізмів нейтралізації фінансових ризиків.
5. Розкрийте сутність тимчасової вартості грошей.
6. Поясніть сутність приведення грошових потоків.
7. Дайте характеристику оцінюванню вартості акцій.
8. Дайте характеристику оцінюванню вартості облігацій.
9. Які існують методи оцінювання капіталовкладень?
10. Охарактеризуйте управління грошовими потоками.
11. Що означає та як розраховується вартість капіталу підприємства?
12. Розкрийте сутність управління структурою капіталу.
13. Поясніть сутність важелю (левериджу) і його роль у фінансовому менеджменті.

14. Які існують основні способи збільшення капіталу підприємства?
15. Розкрийте сутність дивідендної політики підприємства.
16. Охарактеризуйте основні етапи управління власним капіталом.
17. Які існують джерела довгострокових позикових коштів підприємства?
18. Охарактеризуйте основні етапи управління довгостроковими зобов'язаннями.
19. Які існують джерела короткострокових позикових коштів підприємства?
20. Розкрийте сутність управління короткостроковими зобов'язаннями.
21. Поясніть сутність управління необоротним капіталом підприємства.
22. Охарактеризуйте основні етапи управління оборотним капіталом підприємства.
23. Розкрийте сутність стратегії фінансування оборотних активів.
24. Дайте характеристику основним етапам управління грошовими коштами та їхніми еквівалентами.
25. Охарактеризуйте основні етапи управління дебіторською заборгованістю.
26. Як відбувається управління запасами товарно-матеріальних цінностей?
27. Поясніть особливості управління фінансами підприємства із сезонними коливаннями обсягів діяльності.
28. Що означає банкрутство підприємства?
29. Які існують методи прогнозування банкрутства підприємства?
30. Розкрийте сутність антикризового управління підприємством.
31. Поясніть, що включає процедура санації підприємства.
32. Дайте характеристику злиттям та поглинанням підприємств.

Тестові запитання для самодіагностики

1. Фінансовий менеджмент становить:
  - а) систему принципів і методів розроблення управлінських рішень;
  - б) систему принципів і методів розроблення управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів держави;

в) систему принципів і методів розроблення управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

2. Який із перелічених принципів не належить до принципів управління фінансовою діяльністю:

а) високий динамізм управління;

б) відсутність взаємозв'язку із загальною системою управління підприємством;

в) орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства;

г) комплексний характер формування управлінських рішень?

3. Яку головну мету має фінансовий менеджмент:

а) максимізація прибутку;

б) поліпшення соціального становища працівників;

в) максимізація добробуту власників підприємства;

г) зростання виторгу за рахунок нарощування обсягів продажів?

4. Які фактори сприяють ухваленню рішення про розміщення капіталу під 15 %, якщо нинішня рентабельність інвестицій становить 20 %:

а) більш низький рівень ризику;

б) наявність у підприємства вільних коштів;

в) відсутність більш вигідних пропозицій;

г) усі фактори?

5. Рішення, що ухвалюються фінансовим менеджером, відображаються на таких видах діяльності підприємства:

а) виробничої;

б) фінансової;

в) маркетингової;

г) на всіх видах.

6. Які з перелічених посадових обов'язків не здійснює начальник фінансового відділу:

а) складання фінансової звітності;

б) розпорядження готівкою та цінними паперами;

в) отримання кредитів у банку;

г) планування структури капіталу?

7. До показників, що формують із зовнішніх джерел, не належать показники:

- а) які характеризують кон'юнктуру фінансового ринку;
- б) пов'язані з фінансовим розвитком підприємства;
- в) які характеризують загальноекономічний розвиток країни;
- г) нормативно-регульовальні показники.

8. До основних контрагентів підприємства належать:

- а) банки;
- б) постачальники та покупці продукції;
- в) страхові компанії;
- г) усі варіанти.

9. У розділі балансу "Активи" відображають:

- а) напрями розміщення фінансових коштів підприємства;
- б) напрями використання фінансових коштів підприємства;
- в) ресурси, використання яких призведе до отримання економічної вигоди;
- г) усі варіанти.

10. Витрати підприємства класифікують за такими елементами:

- а) матеріальні витрати;
- б) амортизаційні відрахування;
- в) витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи;
- г) усі перелічені елементи.

11. Із звіту про фінансові результати діяльності підприємства не можна дістати таку інформацію:

- а) розмір нерозподіленого прибутку підприємства;
- б) розмір виторгу;
- в) собівартість реалізованої продукції;
- г) кількість власних акцій.

12. У розділі балансу "Пасив" відображають:

- а) кошти підприємства за джерелами їхнього утворення і фінансування;
- б) напрями використання фінансових коштів підприємства;
- в) тільки заборгованість підприємства;
- г) усі варіанти.

13. Із балансу підприємства можна дістати таку інформацію:

- а) розмір виторгу та прибутку підприємства;
- б) склад основних кредиторів підприємства та умови отриманих позик;
- в) розмір статутного фонду підприємства;
- г) усю перелічену інформацію.

14. Фінансову звітність підприємства з тією чи іншою метою може використовувати:

- а) саме підприємство;
- б) фахівці ринку цінних паперів та інвестори підприємства;
- в) аудиторські служби і податкова інспекція;
- г) усі варіанти.

15. Інформацію про розмір дебіторської заборгованості підприємства розміщено в:

- а) розділі "Актив" балансу;
- б) розділі "Пасив" балансу;
- в) формі 2;
- г) у всіх перелічених звітах.

16. Аналіз, який ґрунтується на вивченні динаміки окремих фінансових показників, називають:

- а) горизонтальним;
- б) вертикальним;
- в) структурним;
- г) усі варіанти.

17. Аналіз, який ґрунтується на структурному розкладанні окремих показників фінансової звітності, називають:

- а) горизонтальним;
- б) вертикальним;
- в) аналізом фінансових показників;
- г) усі варіанти.

18. Виявити рівень фінансового ризику, пов'язаного зі структурою джерел формування капіталу підприємства, можна за допомогою показників:

- а) платоспроможності;
- б) фінансової стійкості;

- в) оборотності;
- г) рентабельності.

19. Оцінити здатність підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі своєї діяльності можна за допомогою показників:

- а) платоспроможності;
- б) фінансової стійкості;
- в) оборотності;
- г) рентабельності.

20. Загальний коефіцієнт покриття дозволяє встановити:

- а) ступінь незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів;
- б) здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання;
- в) швидкість оборотності оборотних коштів;
- г) усі варіанти.

21. Значення поточного коефіцієнта покриття, що перебуває на рівні меншим за 1, свідчить про:

- а) неплатоспроможність підприємства;
- б) платоспроможність підприємства;
- в) наявність високоліквідних коштів;
- г) усі варіанти.

22. Коефіцієнт автономії показує:

- а) якою мірою капітал підприємства сформовано за рахунок власних коштів;
- б) ступінь незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів;
- в) частку власного капіталу в загальній його сумі;
- г) усі варіанти.

23. Якщо підприємство є незалежним від зовнішніх джерел фінансування, то значення коефіцієнта автономії буде дорівнювати:

- а) 0,4;
- б) 30 %;
- в) 0,7;
- г) 40 %.

24. Рентабельність активів підприємства розраховують як:

- а) відношення активів до прибутку підприємства;
- б) відношення виторгу до активів підприємства;
- в) відношення прибутку до активів підприємства;
- г) співвідношення необоротних та оборотних активів.

25. Зростання показників рентабельності в динаміці свідчить про те, що:

- а) підприємство ефективно використовує свої кошти;
- б) підприємство отримує більше прибутку від використання коштів;
- в) підприємству знадобилося менше коштів для отримання прибутку;
- г) усі варіанти.

26. Співвідношення власних і позикових коштів, що використовують підприємством, називають:

- а) структурою капіталу;
- б) плечем фінансового важеля;
- в) ефектом фінансового важеля;
- г) середньозваженою вартістю капіталу.

27. Перевагами використання власного капіталу є:

- а) здатність генерувати приріст рентабельності власного капіталу;
- б) обмеженість обсягу залучення;
- в) забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- г) усі варіанти.

28. Капітал підприємства можна залучати за рахунок:

- а) додаткової емісії акцій та облігацій;
- б) залучення банківського кредиту;
- в) товарного кредиту;
- г) усі варіанти.

29. Приріст рентабельності власного капіталу, що досягають за рахунок використання кредиту, незважаючи на його платність, називають:

- а) ефектом фінансового важеля;
- б) плечем фінансового важеля;
- в) диференціалом фінансового важеля;
- г) немає правильної відповіді.

30. Основними джерелами формування власних фінансових ресурсів підприємства є:

- а) прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства;
- б) додатковий акціонерний капітал;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) усі варіанти.

31. Управління запасами має охоплювати:

- а) оптимізацію загального їхньої обсягу та структури;
- б) мінімізацію витрат із їхнього обслуговування;
- в) забезпечення ефективного контролю за їхнім рухом;
- г) усі варіанти.

32. Роздрібну реалізацію продукції у кредит називають:

- а) товарним кредитом;
- б) комерційним кредитом;
- в) споживчим кредитом;
- г) усі варіанти.

33. Яке з умов не належить до кредитних:

- а) строк надання кредиту;
- б) розмір кредиту;
- в) вартість кредиту;
- г) всі умови?

34. Основні фонди може купувати підприємство у власність за рахунок:

- а) власних фінансових ресурсів;
- б) короткострокового банківського кредиту;
- в) оренди;
- г) усі варіанти.

35. Необоротні активи можна класифікувати на:

- а) основні фонди та нематеріальні активи;
- б) основні фонди й оборотні кошти;
- в) запаси, дебіторську заборгованість і грошові кошти;
- г) усі варіанти.

36. Максимізація обсягів прибутку за рахунок розширення обсягів реалізації продукції у кредит є метою:

- а) консервативної кредитної політики;
- б) агресивної кредитної політики;
- в) помірної кредитної політики;
- г) усі варіанти.

37. Господарську операцію, яка передбачає продаж основних фондів з одночасним зворотним отриманням цих фондів підприємством у лізинг, називають:

- а) оперативний лізинг;
- б) фінансовий лізинг;
- в) зворотний лізинг;
- г) усі варіанти.

38. Основною перевагою лізингу є:

- а) підвищення собівартості продукції;
- б) збільшення обсягу виробництва без істотного розширення обсягів фінансування;
- в) більш висока вартість лізингових платежів, порівняно з обслуговуванням банківського кредиту;
- г) усі варіанти.

39. Поступку продавцем права отримання грошових коштів за платіжними документами за поставлену продукцію на користь банку називають:

- а) облік векселів;
- б) франчайзинг;
- в) факторинг;
- г) лізинг.

40. Витрати зі зберігання сировини й розмір однієї партії постачання перебувають у залежності:

- а) прямій;
- б) зворотній;
- в) не мають залежності;
- г) немає правильної відповіді.

41. Обсяг оборотних коштів і рівень платоспроможності підприємства перебувають у залежності:

- а) прямій;
- б) зворотній;
- в) не мають залежності;
- г) немає правильної відповіді.

42. Під час використання "системи ABC" найбільш дорогі види запасів, які відіграють важливу роль у формуванні фінансових результатів діяльності підприємства, доцільно внести до категорії:

- а) А;
- б) В;
- в) С;
- г) в усі категорії.

43. Яка з моделей фінансування оборотних коштів є найбільш ризикованою:

- а) агресивна;
- б) консервативна;
- в) помірна;
- г) усі варіанти?

44. Залучати додатковий акціонерний капітал доцільно в разі, якщо:

- а) його вартість нижча від вартості позикового капіталу;
- б) необхідно забезпечити збереження управління підприємством його засновниками;
- в) підприємство отримує значні обсяги чистого прибутку;
- г) усі варіанти.

45. Основними зовнішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів підприємства є:

- а) прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства;
- б) додатковий акціонерний капітал;
- в) амортизаційні відрахування;
- г) усі варіанти.

46. Чому дорівнює диференціал фінансового важеля, якщо валова рентабельність активів становить 20 %, а відсотки за кредит – 15 %:

- а) 5 %;
- б) 35 %;
- в) 3,5 %;
- г) –5 %?

47. Чому дорівнює плече фінансового важеля, якщо розмір усього капіталу підприємства дорівнює 3 000 грн, із яких 2 000 грн – власний капітал:

- а) 1/3;
- б) 2/3;
- в) 1/2;
- г) 2/1?

48. Якщо на 1 грн активів підприємство отримує 15 к. прибутку, то:

- а) оборотність активів буде становити 0,15;
- б) оборотність активів буде становити 15;
- в) рентабельність активів буде становити 1,5;
- г) рентабельність активів буде становити 15 %.

49. У процесі розрахунків показників рентабельності можна використовувати:

- а) обсяги балансового прибутку;
- б) обсяги чистого прибутку;
- в) обсяги валового прибутку;
- г) усі варіанти.

50. Показник, що характеризує, наскільки швидко підприємство отримує платежі за рахунками дебіторів, називають:

- а) оборотність оборотних коштів;
- б) оборотність дебіторської заборгованості;
- в) період обороту дебіторської заборгованості;
- г) усі варіанти.

Рекомендована література

Основна

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. Бригхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту / Є. Ф. Бригхем ; пер. с англ. – Київ : Вид-во "Молодь", 1997. – 998с.
3. Ветрова Е. Н. Финансовый менеджмент. Практикум : учеб. пособ. / Е. Н. Ветрова ; под ред. Е. М. Роговой ; Санкт-Петербургский филиал Нац. исслед. ун-та "Высшая школа экономики". – Санкт-Петербург : Отдел оперативной полиграфии НИУ ВШЭ. – Санкт-Петербург, 2014. – 124 с.
4. Інвестування : практикум / Т. В. Майорова, В. І. Максимович, С. В. Урванцева та ін. ; за наук. ред. Т. В. Майорової. – Київ : КНЕУ, 2012. – 577 с.
5. Ковалев В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиции. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Финансы и статистика, 2000. – 512 с.
6. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник. – 2-ге вид. / В. М. Шелудько. – Київ : Знання, 2013. – 375 с.

Додаткова

7. Авдюшина М. А. Инвестиции. Практикум : учеб. пособ. / М. А. Авдюшина. – Иркутск : Изд-во БГУ, 2017. – 102 с.
8. Альшин В. М. Инвестиционный анализ / В. М. Альшин. – Москва : Дело, 2002. – 280 с.
9. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт ; пер. с англ. ; под ред. Л. П. Белых. – Москва : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
10. Білоусова Л. І. Аналіз і оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємства : навч. посіб. / Л. І. Білоусова. – Луганськ : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2003. – 200 с.
11. Бланк И. А. Управление денежными потоками / И. А. Бланк. – 2-е изд. – Киев : Библиотека финансового менеджера, Ника-Центр, 2007. – 324 с.

12. Богатин Ю. В. Инвестиционный анализ : учеб. пособ. для вузов / Ю. В. Богатин, В. А. Швандар. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 286 с.
13. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент. Полный курс / Ю. Бригхем, Л. Гепенски [пер. с англ. ; под ред. В. В. Ковалева]. – Санкт-Петербург : Экономическая школа, 1997. – 1002 с.
14. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов / В. В. Ковалев. – Москва : Финансы и статистика, 2003. – 144 с.
15. Колтынюк Б. А. Инвестиционные проекты : учебник / Б. А. Колтынюк. – Санкт-Петербург : Изд-во В. А. Михайлова, 2000. – 422 с.
16. Круш П. В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в Excel) : навч. посіб. / П. В. Круш, О. В. Клименко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 264 с.
17. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник / Т. В. Майорова. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
18. Марголин А. М. Экономическая оценка инвестиций : учебник / А. М. Марголин, А. Я. Быстряков. – Москва : Ассоц. авторов и издателей "ТАНДЕМ" ; ЗКМОС, 2001. – 240 с.
19. Тимофеева Т. В. Анализ денежных потоков предприятия / Т. В. Тимофеева. – 3-е изд. перераб. и доп. – Москва : Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2010. – 126 с.
20. Четыркин Е. М. Финансовая математика : учебник / Е. М. Четыркин. – 2-е изд., испр. – Москва : Дело, 2002. – 400 с.

Додатки

Додаток А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2018 року

Показники	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
Актив			
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 108	2 182
первісна вартість	1001	5 961	6 727
накопичена амортизація	1002	3 853	4 545
Незавершені капітальні інвестиції	1005		428
Основні засоби	1010	7 895	6 571
первісна вартість	1011	33 644	32 742
знос	1012	25 749	26 171
Інвестиційна нерухомість	1015	196	424
Інші фінансові інвестиції	1035	7 152	7 152
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045	21	22
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	17 372	20 599
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	73 192	84 035
Виробничі запаси	1101	16 124	18 108
Незавершене виробництво	1102	31 519	40 387
Готова продукція	1103	25 549	25 540
Товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 679	2 868
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	17 906	20 037
з бюджетом	1135	4 877	4 439
у тому числі з податку на прибуток	1136	4 877	4 439
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 472	1 492
Поточні фінансові інвестиції	1160	7 971	7 967
Гроші та їх еквіваленти	1165	12 636	22 565
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	1 567	3 585
Усього за розділом II	1195	231 689	263 923

Закінчення додатка А

1	2	3	4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	249 061	284 522
Пасив			
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	14 830	14 830
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	5 982	5 982
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	199 580	202 557
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Усього за розділом I	1495	220 392	223 369
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		56
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		56
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	17 768	30 084
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	1 463	6 344
розрахунками з бюджетом	1620	56	79
у тому числі з податку на прибуток	1621		
за розрахунками зі страхування	1625		14
за розрахунками з оплати праці	1630	10	26
за одержаними авансами	1635	7 525	22 986
із внутрішніх розрахунків	1645	226	33
Поточні забезпечення	1660	1 262	1 100
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	359	431
Усього за розділом III	1695	28 669	61 097
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	249 061	284 522

Зміст

Вступ.....	3
Завдання 1. Прості та складні відсотки.....	4
Завдання 2. Середньозважена вартість капіталу	6
Завдання 3. Аналіз ефективності інвестицій	9
Завдання 4. Ефект операційного важеля (левериджу).....	14
Завдання 5. Ефект фінансового важеля (левериджу)	17
Завдання 6. Фінансовий аналіз	20
Контрольні запитання для самодіагностики	28
Тестові запитання для самодіагностики	29
Рекомендована література.....	39
Основна.....	39
Додаткова.....	39
Додатки.....	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань та самостійної роботи
для студентів спеціальності 073 "Менеджмент"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Велика** Олена Юріївна

Відповідальний за видання *О. М. Ястремська*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *Н. В. Грінченко*

План 2020 р. Поз. № 53 ЕВ. Обсяг 44 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*